

YEREL YÖNETİMLERDE REFORM VE TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN KLASİK SORUNLARINA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

*Kadir Caner DOĞAN**

Özet

Günümüzde küreselleşme, dijitalleşme ve rekabet ortamında kamu yönetimleri reforme edilmektedir. Kamu yönetimlerinin bir uzantısı olan yerel yönetimler de bu süreçten etkilenerek yeniden yapılandırılmaktadır. Bu noktada yerel yönetimler, geçmiş dönemlerden maruz kaldığı klasik sorunlarından da kurtulmak amacıyla katılımcı, demokratik ve açıklık üzerine şekillendirilmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'de yerel yönetimlerin klasik sorunlarına çözüm olarak bazı çağdaş yönetim tekniklerinin sorun çözücü değerlerine dair öz değerlendirmeler yapılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın yöntemi, nitel araştırmaya dayalı literatür taramasıdır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler Reformu, Sorun, Türkiye, Çözüm Önerileri

THE REFORM IN LOCAL GOVERNMENTS AND SOLUTIONS TO THE CLASSIC PROBLEMS OF LOCAL GOVERNMENTS IN TURKEY

Abstract

Today, public administrations are being reformed in the environment of globalization, digitalization and competition. Local governments, which are an extension of public administrations, are also affected by this process and restructured. At this point, local governments are shaped on participatory, democratic and openness in order to get rid of the classical problems they have been exposed to from the past. In this study, it is aimed to make self-evaluations about the problem-solving values of some contemporary management techniques as a solution to the classical problems of local governments in Turkey. The method of the study is literature review.

Keywords: Local Governments Reform, Problem, Turkey, Solution Suggestions

Giriş

20. Yüzyılın sonlarında dünyada kamu yönetimi sistemleri işlev ve yapı olarak büyük dönüşüme uğramıştır. Geleneksel kamu yönetiminden yeni bir kamu yönetimine doğru dönüşümün gerçekleştiği bu dönemde yerel yönetimler de önem kazanmaya başlamıştır.

Yerel yönetimler, geleneksel kamu yönetimine göre yeni dönemde daha demokratik, katılımcı, etik, müzakereci ve hesap verebilir bir biçimde reforme edilmektedir. Bu çerçevede, özellikle küreselleşme, dijitalleşme ve rekabet şartlarının ortaya çıkardığı çağdaş yönetim teknikleri hem kamuda hem de özelde önemini artırmıştır. Bu noktada da yerel yönetimlerin geçmişten günümüze gelen temel kronik sorunlarının çözülmesinde bu teknikler çeşitli yönlerden faydalı olabilir.

* Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: kadircanerdogan@gumushane.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3476-8865

Türkiye’de yerel yönetimlerin klasik sorunları arasında; kaynak yetersizliği, vesayet sorunları, gelir bölüşümündeki sorunlar, koordinasyon eksikliği ve demokrasi sıkıntısı bulunmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye’de temel yerel yönetim sorunlarına çözüm önerileri sunmak amacıyla “etik, yerel yönetişim, ombudsman, toplam kalite yönetimi, performans esaslı bütçeleme, e-devlet, bölgesel kalkınma ajansları, kent konseyi” gibi çağdaş yönetim kavram ve tekniklerinden de yararlanılarak öz değerlendirmeler yapılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın yöntemi, literatür taramasıdır. Çalışmanın amacı, Türkiye’de yerel yönetimlerin klasik sorunlarına çözüm olarak bir takım çağdaş yönetim tekniklerinin sorun çözücü değerlerine ilişkin olarak genel değerlendirmeler yapılmasıdır. Çalışmanın hipotezi de bahsedilen bu tekniklerin yerel yönetimlerin temel klasik sorunlarına bazı yönlerden çareler sunduğu şeklindedir.

Çalışmanın amacı, yöntemi ve hipotezi bağlamında üç ana bölümden meydana gelmesi planlanmaktadır. Birinci bölümde, yerel yönetimlerde reform konusu açıklanmış, ikinci bölümde Türkiye’de yerel yönetimlerin klasik sorunları ifade edilmiş ve üçüncü bölümde de Türkiye’de yerel yönetimlerin sorunlarına çözüm olarak bazı çağdaş yönetim teknikleri konu ile ilgili olarak değerlendirilmiştir.

1. Yerel Yönetimlerde Reform

Kamu yönetiminde değişim arayışları hem ülkemizde hem de dünyada her zaman gündeme gelen bir konudur. Bu çabalar, toplumsal ve ekonomik hayattaki köklü değişikliklerin olduğu dönemlerde artmakta; daha durağan bir yapının hakim olduğu dönemlerde ise konu arka planda kalmaktadır. Ancak 1980’li yıllarda başlayan ve 90’lı yıllarda ivme kazanan reform çabaları kapsam ve büyüklük açısından incelenmesi gereken özellikler taşımaktadır. Yeni bir yüzyılın ve dahası yeni bir milenyumun başlangıcının, bilim ve teknolojinin yanı sıra ekonomik ve siyasi alanlardaki köklü değişimlere denk gelmesi, bu dönemdeki değişim çabalarına farklı bir boyut kazandırmaktadır (Yılmaz, 2001: 1). Kamu yönetimi reformu bir bütün olarak algılanmalıdır. Bu bağlamda yerel yönetim reformu kamu reformundan ayrı görülmemelidir (Özden, 2016: 79). Bu geniş kapsamlı değişimin bir sonucu olarak toplumun talep ve beklentileri de değişmiş ve artmıştır. Devletler bu dönüşüme daha fazla karşı koyamamışlardır ve bu süreçte yerel yönetimler önemini artırarak merkezi yönetim yetki ve sorumluluklarını tabana yaymaya başlamıştır. Günümüzde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve bu amaç doğrultusunda yeniden yapılandırılması, hem kaliteli hizmet sunmanın hem de sosyo-ekonomik kalkınmanın vazgeçilmez unsurlarından biri olarak görülmektedir. Küreselleşen değişimle birlikte geçmişin güçlü ulus-devlet ve merkezi yönetim anlayışı yerini yavaş yavaş yerelin ön plana çıktığı bir yapıya bırakmaktadır. Bu dönüşüm sırasında merkezin ve yerelin yeni rolleri tartışılmakta ve ülkelerin kendine özgü koşulları dikkate alınarak yeniden kurgulanmaktadır (Yaman ve Özalp, 2023).

Yerel yönetimler, “belirli bir coğrafi bölgede yaşayan, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, karar organları yerel halk tarafından seçilen, görev ve yetkileri kanunlarla belirlenen, özel gelirleri ve bütçeleri olan, kendi organizasyon yapısı ve personeli olan, kamu tüzel kişiliğine sahip kamu tüzel kişiliği” olarak tanımlanabilir. Bu nitelikleri ile yerel yönetimler, demokratik yönetim yapısının temel unsurlarından birini oluşturmakta ve sosyolojik faktörlerin yanı sıra, özellikle yerel kamu hizmetlerinin sunumunda etkinliği artırmak amacıyla hemen her toplumda bu yönetimler yer almaktadır (Urhan, 2008: 85). Yeniden yapılanma arayışlarındaki temel güdü, bu kurumları çağdaş gelişmeler ışığında günün koşullarına uyarlamak, insanların beklentilerine uygun hale getirmek ve taleplere duyarlı bir şekilde daha kaliteli, hızlı, verimli ve etkin hizmet vermelerini sağlamaktır (Yaman ve Özalp, 2023).

Günümüzde demokrasi ile yerel yönetimler arasında yakın ilişkiler olduğu tüm dünya kamuoyunun kabul ettiği konulardan biridir. Yerel yönetimler her ülkede faydalıdır. Ancak, hiçbir ülkenin bu kurumlara demokratik bir ülkede olduğu kadar gerçek bir ihtiyacı yoktur. Yerel yönetimler, yerel kamu hizmetlerinin yanında yerel özgürlüklerin korunması gibi önemli bir işleve de sahiptir (Türkoğlu, 2009: 23).

2. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Temel Sorunları

Türk kamu yönetimi sistemi, merkezîyetçi özelliklere sahiptir. Bu açıdan yerel yönetimlerin sorunları mali konuların yanı sıra yönetsel sorunlara da dayanmaktadır. Türk kamu yönetiminde görev ve yapı arasında tam bir denge kurulamamış ve merkezi yönetimin görevleri orantılı olarak artmıştır. Merkez, il ve yerel yönetimler arasında görevlerin yeterince sağlıklı bir şekilde dağıtılamaması, kamu hizmetlerinin beklendiği gibi verimli ve hızlı bir şekilde sunulamamasına neden olmaktadır (Uryan, 2002). Türk kamu yönetiminde yerel yönetimlerin sorunları, kamu yönetiminin genel yapısından kaynaklandığı gibi örgütsel yapıdan kaynaklanan nedenlerle de ortaya çıkabilir (Azaklı ve Özkösedâğ İçin, 2015: 211). Türkiye’de geçmişten günümüze varlığını sürdüren klasik yerel yönetim sorunları arasında şunlar yer almaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 393-400):

- Yürürlükteki kanunların yetersizliği ve yasal düzenlemelerdeki istikrarsızlıklar,
- Optimum hizmet alanının tesis edilememesi,
- İdareler arası görev bölüşümü sorunları,
- İdareler arası gelir bölüşümü sorunları,
- İdari vesayet uygulamasına ilişkin sorunlar,
- Koordinasyon eksikliğinden kaynaklanan sorunlar,
- Yerel demokrasiyi yerleştirmede karşılaşılan sorunlar.

Yukarıdaki maddeler çerçevesinde Türkiye’de yerel yönetimlerin klasik sorunları; öz ve somut olarak temsil ve katılım yetersizliği, gelir kaynaklarının yetersizliği, özellikle büyükşehir belediyelerinde encümen atanmış üye sayısının fazlalığından kaynaklanan optimum hizmet alanının kurulamaması, büyükşehir ilçe belediyelerinin büyükşehir belediyelerinin ağır vesayeti altında olması, yerel demokrasi ile bağdaşmayan belediyelere kayyum atamaları, il özel idarelerinin kaynak yetersizliği, köylerin işlevini kaybetmesi şeklinde açıklanabilir (Apan, 2020: 290-292).

3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunlarına Çözüm Önerileri ve Stratejileri

Türkiye’de idari reform çalışmaları adı altında yerel yönetimlere ilişkin yapılan düzenlemeler, planlı kalkınma süreci ile birlikte ivme kazanmıştır. Bu düzenlemeler, 1980 yılına kadar geleneksel kamu yönetimi anlayışının özelliklerini yansıtırken, 1980 yılından sonra yeni kamu yönetimi anlayışıyla şekillenmeye başlamıştır. Türkiye’de yerel yönetimlerin yeniden yapılanması ve geliştirilmesi amacıyla birçok idari reform çalışması yapılmıştır. Ancak konunun önemi nedeniyle sadece Yerel Yönetimler Bakanlığı, Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA) ve 1998 tarihli Yerel Yönetimler Reform Tasarısı aşağıda ele alınacaktır (Erol, 2021: 125-127):

“Yerel Yönetimler Bakanlığı; yerel yönetimlerin sorunlarına merkezden çözüm arayacak bir kuruluşa ihtiyaç duyulmasından dolayı, 1978 yılında “Yerel Yönetim Bakanlığı” kurulmuştur. Yerel yönetimlerin daha hızlı ve etkin hareket edebilmesi amacıyla kurulan bu Bakanlık, hem hazırlamış olduğu “Belediye Gelirler Kanun Tasarısı”nın meclisten geçmemesi hem de istediği yetki ve sorumlüğün diğer bakanlıklardan alınamaması başta olmak üzere, diğer sebepler doğrultusunda başarısız görülmüş bir anlamda başarısızlığa itilmiş ve bu yüzden 1979 yılında kaldırılmıştır. Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA); kamu yönetiminin modern şartlara uyumunun sağlanması, kamu kuruluşları arasında görev, yetki ve sorumluluk dağılımı ve kaynak bölüşümünde yaşanan dengesizliklerin giderilmesi, merkez ve taşra örgütünün verimli ve kaliteli bir hizmet sistemine kavuşturulması ve bu konularda mevzuatta yapılması gereken düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla TODAİE tarafından 1988 yılında başlatılan “Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA)” 1991 yılında tamamlanmıştır. 1998 Yerel Yönetimler Reform Tasarısı; kamu yönetiminde “Yerel Yönetimler Reform Tasarısı” olarak bilinen “Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasında Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişkilerinin Esaslarının Düzenlenmesi ve Çeşitli Yasalarda Mahalli İdareler ile İlgili Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı”, 1998 yılında TBMM Başkanlığına gönderilmiş ve bu Tasarı, yalnızca yerel yönetimler tasarısı olarak değil, bütün devlet örgütlenmesini yeniden düzenlemeyi amaçlayan bir tasarı olarak görülmüştür”.

Türkiye’de 1980 yılı sonrası başlayan ekonomik ve mali serbestleşme politikaları, kamu yönetimi reformu çabalarıyla siyasi ve idari alanda da etkisini göstermiştir. Bu alandaki somut gelişmeler, 2003 yılından sonra yapılan yasal düzenlemeler olmuştur. Bu kapsamda özellikle tüm kamu yönetimini dönüştürmeye odaklanan “Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı Taslağı”, daha sonrasında Köy Kanunu hariç olmak üzere (5393, 5216, 5302 vb.) yerel yönetimlerde yapılan yasalar yönetsel alana kazandırılmıştır (Özel ve Eren, 2012: 1398). Nitekim Türkiye’de yerel yönetimler alanındaki reform çabalarının, demokratiklik, etik, açıklık, hesap verebilirlik, çoğulculuk ve katılım ilkeleri çerçevesinde olduğu söylenebilmektedir (Ökmen ve Parlak, 2015: 412; Parlak ve Ökmen, 2015: 53; Canpolat, 2010: 59).

Bu kapsamda Türkiye’de temel yerel yönetim sorunlarının çözülmesinde çağa uygun ve yönetme bağlı olarak aşağıdaki çağdaş yönetim kavramlarından ve tekniklerinden faydalanmak mümkündür:

- Etik,
- Yerel Yönetişim,
- Ombudsman,
- Toplam Kalite Yönetimi,
- Performans Esaslı Bütçeleme,
- E-Devlet,
- Bölgesel Kalkınma Ajansları,
- Kent Konseyi.

Yukarıda belirtilen çağdaş yönetim tekniklerinin yerel yönetimlerin sorunlarına özellikle demokrasi, etik, katılım, koordinasyon, diyalog ve açıklık üzerinden katkı sunduğu düşünülmektedir.

Yerel yönetimlerin artan önemi bağlamında, onları kontrol etmek kolay değildir. Bu bakımdan yerel ölçekte kamu denetimine ihtiyaç vardır. Ancak yerel denetim yaygın ve etkili olmadığında demokratik bir açık ortaya çıkıyor. Bu durumda katılımcı demokrasi de eksiktir. Bu nedenle yerel demokrasinin güçlendirilmesi gerekli görünmektedir. Yerel demokrasi için halkın katılımını ve denetimini artıracak mekanizmalar oluşturulmalıdır (Toksöz vd., 2010: 88).

3.1. Etik

“Yerel yönetimler, özellikle demokrasinin vazgeçilmez unsurları olarak yönetenler ve yönetilenler için büyük önem taşırlar. Özellikle kamu hizmeti sunumunda halka en yakın birim olmaları, yönetenler açısından hizmette etkinliğin ve verimliliğin sağlanmasına, yönetilenler açısından ise kaliteli hizmetlerin zamanında alınmasına yol açmaktadır. Böylesine önemli fonksiyonları olan yerel yönetimlerde etik dışı davranışların yaygınlık kazanması, söz konusu fonksiyonların yerine getirilmesi sürecini çok olumsuz etkilemektedir” (Özer, 2012: 156). Bu kapsamda, Türkiye’de yerel yönetimlerin etik bilinç, kültür ve kurullarla donatılması, yukarıda sözü edilen klasik sorunlardan “yürürlükteki kanunların yetersizliği ve yasal düzenlemelerdeki istikrarsızlıklar” ve “idari vesayet uygulamasına ilişkin sorunlara” çözüm olabilir. Çünkü etik konusu, aynı zamanda işin doğru kişiyle doğru bir biçimde yapılması anlamına gelir. Etik bilincin kamuda artması kanunların boş bıraktığı ya da karışıklık çıkardığı yerlerde fayda sunabilir. Bu ise gereksiz mevzuatın ortadan kaldırılmasını sağlayabilir. Diğer yandan, etik bilince sahip kamu görevlileri, farklı bir kamu kuruluşunu denetleme noktasında daha insafli davranabilir.

3.2. Yerel Yönetişim

“Yerel yönetişim, yönetişim sürecinin yerel yönetimlerle karşılıklı etkileşim içinde gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Bu kavram çerçevesinde yerel politikaların oluşum süreçlerinde ve yerel kamu hizmetlerinin üretimi ve sunumunda yerel yönetimlerden çok özel sektör ve sivil toplumun etkinlik kazanması tartışılmaktadır” (Bıçkı ve Sobacı, 2011: 222). Bu kapsamda, Türkiye’de yerel yönetişimin klasik yerel yönetimler sorunlarına “koordinasyon eksikliğinden kaynaklanan sorunlar”, “yerel demokrasiyi yerleştirmede karşılaşılan sorunlar” ve “idareler arası görev bölüşümü

sorunlarına” katkılar sunması muhtemeldir. Nitekim yerel yönetim, yerel yönetimlerde ve özellikle kentlerde farklı siyasal ve toplumsal aktörler arasında koordinasyonu güçlendirerek iş yapma kapasitesini, güveni ve demokrasiyi güçlendirebilir. İdareler arasında görev bölüşümünün artması ise kaynak dağılımı noktasında artı kazanç sağlayabilir. Yerel yönetim olanakları ile yerel yönetimlerle ilgili çağa uygun yasal düzenlemeler yapılabilir.

3.3. Ombudsman

“Merkezi yönetim ombudsmanlığının tüm özelliklerini taşıyan yerel yönetim ombudsmanları, belirli bir bölge veya ilde yerel yönetimlerin yetersiz işleyişinden kaynaklanan sorunları çözmek, yerel yönetimlerde vatandaşların haklarını korumak ve iyileştirmeye yönelik önerilerde bulunmak üzere oluşturulmuştur. Bu ombudsmanların, yerel yönetimlerin daha iyi çalışabilmesi için idarenin müdahale alanları ölçüsünde ve yetki veya etkileri çerçevesinde sınırlandırıldığı görülmektedir” (Yıldırım, 2014: 201). Bu kapsamda, Türkiye’de yerel yönetimlerde kurulacak ombudsmanlar, halkın sorunlarını bu kuruluşa taşıması ile siyasal bir özne, açıklık ve hesap verebilirlik konularında ivme kazanılacaktır. Yerel ombudsman örgütü ile Türkiye’de yerel yönetimlerin sorunlarından “yürürlükteki kanunların yetersizliği ve yasal düzenlemelerdeki istikrarsızlıklar”, “yerel demokrasiyi yerleştirmede karşılaşılan sorunlar” ve “idari vesayet uygulamasına ilişkin sorunlara” çözüm üretmesi sağlanabilir. Ombudsmanlar, vatandaş aracılığıyla çözdüğü sorunlara karşılık olarak mevzuatın yenilenmesini sağlayabilir, demokrasiyi güçlendirir ve denetim noktasında vesayeti kırabilir. Ayrıca, ombudsman sayesinde yerel yönetimlerde yerleşme güçlendirilebilir. Merkezden yönetim gücü kırılabilir.

3.4. Toplam Kalite Yönetimi

“Yerel yönetimlere yönelik toplam kalite yönetimi-TKY uygulamaları, hizmet kalitesini artırmanın önemli araçlarından biridir. Özellikle belediyelerde stratejilerin belirlenmesi, stratejik planların hazırlanması, verilen hizmetlerin analizi ve görev tanımları doğrultusunda yapılan finansal analizler TKY ile ilişkilendirilmektedir. Yine yerel yönetimler bünyesinde, belediyelerde TKY’ye göre etkin, verimli ve ekonomik bir yönetim anlayışı benimsenmektedir. Verimlilik ilkesi, sınırlı kaynaklara sahip yerel yönetimler ve kamu kurumları için çok önemli bir tasarruf aracıdır. Bu bağlamda mevcut hizmet maliyetlerinin düşürülmesi ile daha çok müşteriye/vatandaşlara ulaşmak mümkündür” (Karatepe vd., 2023: 1058). Bu kapsamda, Türkiye’de yerel yönetimlerde TKY uygulamaları, kurumlar arasında koordinasyonun çözülmesinde ve katılıma dayalı sinerjik bir yönetim kültürünün oluşmasında faydalar görülebilir. TKY ile Türkiye’de yerel yönetimlerin temel sorunlarından; “optimum hizmet alanının tesis edilememesi”, “koordinasyon eksikliğinden kaynaklanan sorunlara” çözüm bulmak mümkündür. Nitekim TKY ile liyakat esasına dayalı bir görevlendirme ile atıl atamalar tespit edilebilir ve çözülebilir. Bu şekilde koordinasyon güçlenir ve kurum kalitesi artar. Ayrıca yerel yönetim karar organlarında seçilmiş üye sayısı çoğaltılabilir.

3.5. Performans Esaslı Bütçeleme

“Performans esaslı bütçeleme-PEB sistemine geçişle ilgili yapılan reformlarda performans ölçüm sistemleri, program değerlendirmeleri gibi birçok yenilik kamuda da uygulanmaya başlandı. Hesap verebilirlik, yerel yönetimler için çok yönlü bir kavramdır. Buna göre, iyi işleyen bir bütçe ve yönetim yapısında yerel yönetimler vatandaşlara, diğer kamu kurumlarına ve devletin üst kademelerine karşı hesap verebilir olmalıdır. Ancak hesap verebilirlik ve şeffaflığın kendi başına bir amaç olmadığı, ulusal ve yerel düzeyde daha sağlıklı bir karar alma süreci için bir araç olduğu varsayılmaktadır” (Şahin İpek, 2013). Bu kapsamda, Türkiye’de PEB ile özellikle maliye alanı başta olmak üzere, gelir ve gider dengesinin performans esaslı verimli ve etkin sunulması sağlanabilir. Dolayısıyla PEB’in Türkiye’de temel yerel yönetim sorunlarına en büyük faydası, “idareler arası gelir bölüşümü sorunları”, “idareler arası görev bölüşümü sorunları” ve “optimum hizmet alanının tesis edilememesinde” gerçekleşebilir. PEB, sinerjik yönetime bağlı bütçeyi öne çıkaran bir tekniktir. Kurum bütçesinin doğru yerde doğru zamanda harcanması için stratejiler arasında birimlerde koordinasyonu ve optimum kapasiteyi artırabilir. Diğer açıdan da yerel yönetimlere kendi gelirlerini elde etme yetkisi verilmelidir.

3.6. E-Devlet

“Yerel yönetimlerde e-devlete geçiş, yerel yönetim birimlerinin, bilişim teknolojilerinin yardımıyla kamu kurumları, özel sektör kurumları ve vatandaşlarla etkileşime girmesini ifade eder. Bilişim teknolojileri, etkileşimin kurulmasını sağladığı gibi, bu etkileşimin bir diğeriyle eşgüdümlü çalışmasını da sağlamaktadır. Kamu kurumları, özel sektör kurumları ve vatandaşlar ile yerel yönetim birimleri arasındaki bilgi akışı, bu teknolojilerle daha kolay, ucuz, güvenilir ve hızlı bir şekilde sağlanabilecektir. Bilgi işleme, saklama ve paylaşma kapasitesi artmış, olağanüstü durumlarda karar alma esnekliği gelişmiş ve gereksinmelere hızlı cevap verme kapasitesine ulaşmış bir yerel yönetim yapısının oluşturulması böylece sağlanacaktır. Halkla güvene dayalı bir ilişkinin oluşturulması, yönetim sürecine halkın katılımının artması, kamu hizmeti sunumunda etkinlik sağlanması, kırtasiyeciliğin azaltılması, gecikmelerin ve yolsuzlukların önlenmesi ve yönetimde saydamlığın sağlanması bu sürecin beklenen sonuçlarındandır” (Şat, 2012: 236). Bu kapsamda, Türkiye’de e-devlet fırsat ve olanakları ile kamusal hizmetlerin internet ortamında daha kaliteli ve verimli sunulması sağlanabilir. Ayrıca yerel özgürlükler, dijital ortamda daha da yaygınlaştırılabilir. Türkiye’de e-devletin temel yerel yönetim sorunlarına katkısı, “optimum hizmet alanının tesis edilememesi”, “idareler arası görev bölüşümü sorunları ve “idari vesayet uygulamasına ilişkin sorunlarda” faydalar yaratabilir. Nitekim e-devlet ile kurum hesap verebilirliği artırılarak vesayet denetimi açık hale gelebilir, internet olanakları ile optimum hizmet daha maliyetsiz ve hızlı kararlaştırılabilir. İdareler arasında görev bölüşümü, elektronik ortamda daha kaliteli dağıtılabilir. Optimum hizmetin tesisi açısından küçük ölçekli yerel yönetim yapısı kurulabilir.

3.7. Bölgesel Kalkınma Ajansları

“Yerel halkın idare tarafından yürütülen operasyonlar hakkında bilgilendirilmesi ve kendilerini etkileyen her türlü kararın kim tarafından alındığını bilmesi gerekmektedir. Bu sayede kamunun elde edilen bilgilerle yönetime katılımı ve gerçekleştirilen işlemlerde kamu yararının varlığının kontrol edilmesi mümkündür. Bölgesel kalkınma ajansları-BKA, yerel aktörler ve dinamikler arasında uyum yaratarak bölgesel kalkınmayı harekete geçiren ve bölgesel rekabet gücünü artıran birimler olarak görülmektedir” (Arslan ve Çetiner, 2021: 92). Bu kapsamda, Türkiye’de bölgesel kalkınma ajansları aracılığıyla yerelde farklı kurumlar arasında idari ve sosyo-ekonomik manada düzenlemeler yapılması sağlanabilir. Nitekim Türkiye’de bölgesel kalkınma ajansları ile yerel yönetimlerin temel sorunlarına, “optimum hizmet alanının tesis edilememesi”, “idareler arası görev bölüşümü sorunları” ve “idareler arası gelir bölüşümü sorunlarında” çözüm üretilmesi mümkündür. BKA, bölgesel düzeyde kurumlar arasında koordinasyonu, kalkınmayı ve rekabeti artıran bir yöntemdir. Bununla farklı toplumsal aktörler ve kurumlar arasında işbirliği ve destek ile optimum hizmet, görev bölüşümü ve gelir dağıtımında olanaklar sunulabilir.

3.8. Kent Konseyi

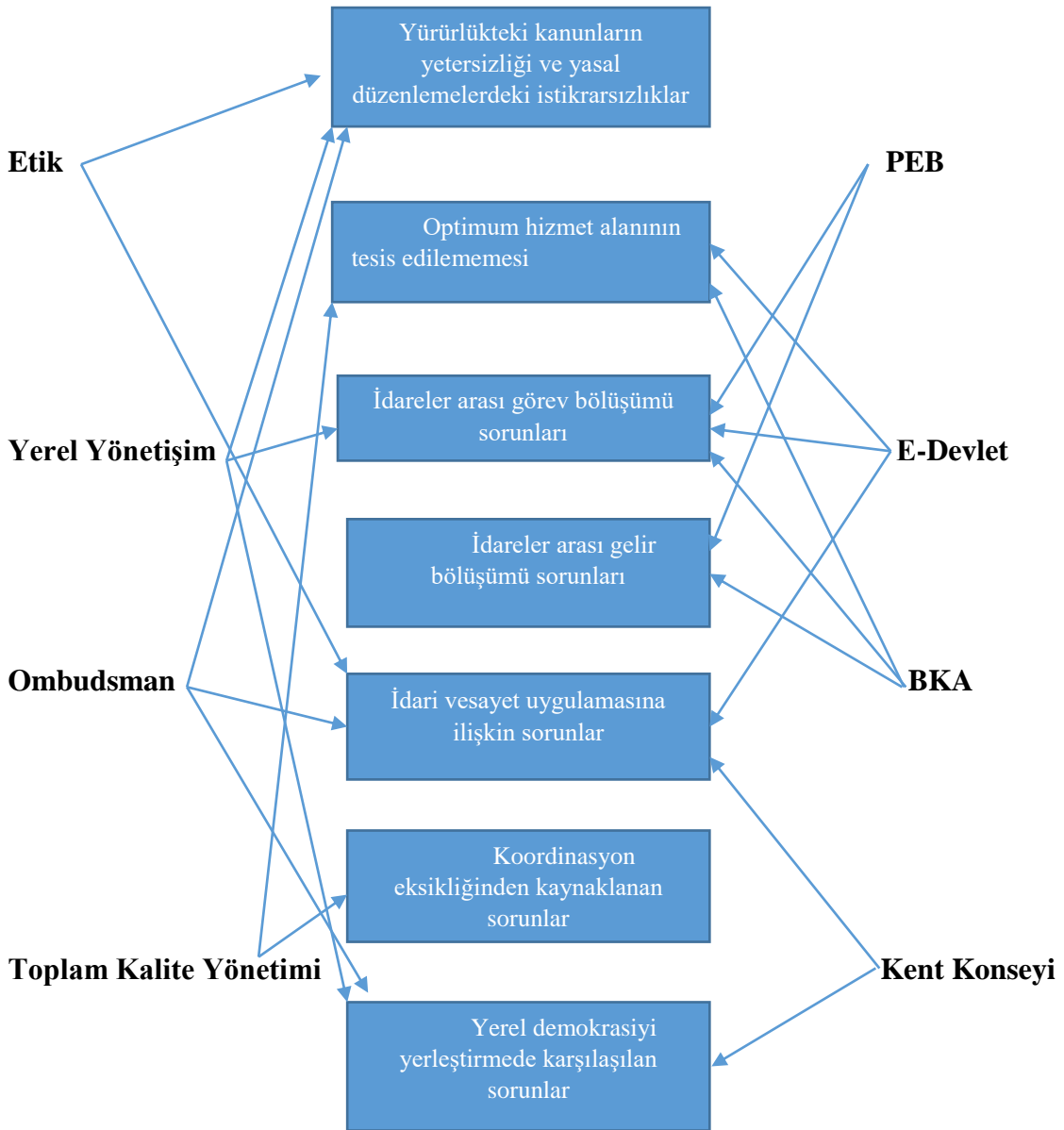
“Halkın karar alma süreçlerine katılımını, kamu mal ve hizmetlerinin etkin ve verimli üretilmesini, yönetimde şeffaflığı ve demokratik yapılanmayı öngören yönetim modeli, demokratik kültürün gelişmesi ile demokratik kültür arasındaki uçurumun ortadan kalktığı bir zeminde işlemektedir. Yönetişim yaklaşımının özünü oluşturan katılım, şeffaflık, meşruiyet ve hesap verebilirlik ilkeleriyle ilişkilendirilen kent konseyleri, son iki yüzyıldır yerel siyasetin ve yerel yönetişimin uygulama alanı olmuştur” (Şişli, 2022: 2163). Bu kapsamda, Türkiye’de kent konseyi yapılanmasının sağlayacağı faydalar, yerel yönetimler düzeyinde katılımcılık ve demokrasiye olan vurgu üzerinde görülmektedir. Bu çerçevede, Türkiye’de kent konseylerinin yerel yönetimlerin temel sorunlarına, “idari vesayet uygulamasına ilişkin sorunlar” ve “yerel demokrasiyi yerleştirmede karşılaşılan sorunlarda” çareler sunabileceği öngörülmektedir. Bu kapsamda kent konseyi aracılığıyla halkın bağlı bulunduğu kentteki siyasal, toplumsal ve kültürel sorunlara katkı sunması ve bu şekilde de yerelde siyasete katılarak demokrasiyi güçlendirmesi, kent konseyleri sayesinde merkezin yerelde vesayet denetimi sorunlarına çareler bulması mümkündür.

Sonuç ve Değerlendirme

Yerel yönetimler, 20. Yüzyılın son çeyreğinden günümüze olan dönemde mali ve idari kapasite olmak üzere demokrasi düzeyini artıran örgütler haline gelmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmada yerel yönetimlerin bu niteliklerine bağlı olarak Türkiye’de yerel yönetimlerin klasik sorunlarına çözümler sunmak amacıyla çağdaş yönetim teknikleri ile ilişkilendirilmesi yapılmıştır.

Aşağıdaki şekilde, Türkiye’de yerel yönetimlerin klasik sorunlarına karşı çağdaş yönetim tekniklerinin sağlayacağı yararların bir görseli yer almaktadır.

Şekil 1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunlarına Çağdaş Yönetim Tekniklerinin Yararı ve Gruplandırılması

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 1’de daha önce belirtilen Türkiye’de yerel yönetimlerin klasik sorunlarına yönelik çağdaş yönetim tekniklerinin sağlayacağı faydalar noktasında birebir eşleştirilmesi yapılmıştır. Buna göre çağdaş yönetim teknikleri, nitelik ve yetenekleri ile klasik sorunların tümünü ortadan kaldıracak özelliğe sahiptir. Söz konusu, çağdaş yönetim teknikleri ve dayandığı ilkeler, Türkiye başta olmak

üzere diğer gelişmekte olan ülkeler ve hatta gelişmiş ülkelerde çağa ve dönüşme uygun çözüm stratejilerine sahiptir.

Sonuç olarak; Türkiye’de yerel yönetimlerin klasik sorunlarına esas olarak yerel yönetimlerin de son zamanlarda kazanmış olduğu “etik, katılım, demokrasi, müzakere ve açıklık” gibi değerler ile çalışmada belirtilen çağdaş yönetim teknikleri (tekniklerin bu değerleri özünde taşıdığı düşünülmektedir) ile çözümler ve faydalar ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Bundan sonra, bu çağdaş yönetim tekniklerinin yerel yönetim sorunlarına çözümü bağlamında, daha kanıtlayıcı çalışmalar ampirik düzeyde test edilerek buradaki bulgularla karşılaştırmalar yapılabilir. Nitekim bu çalışmada, sorunların teknikler aracılığı ile ortadan kaldırılmasında oldukça etkin ve özgün bir metodoloji kullanıldığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Apan, A. (2020). Türk Kamu Yönetiminde Yerel Yönetimler: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, (Ed. E. Akçagündüz, Ö. Aydın), Kamu Yönetiminde Güncel Sorunlar Tartışmalar ve Çözüm Önerileri, Nobel Basım Yayım, Ankara, ss.259-299.

Arslan, E. ve Çetiner, T. (2021). Bölgesel Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü: Konya Örneği, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 13(24), 89-103.

Azaklı, S. ve Özkösadağ İçin, Ö. (2015). Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunlarının Çözümünde Hizmet Öncesi Eğitim, (Ed. M. Ökmen), Yerel Yönetimlerde Güncel Gelişmeler, Ekin Kitabevi, Bursa, ss.211-237.

Bıçkılı, D. ve Sobacı, M. Z. (2011). Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak, Yönetim Bilimleri Dergisi, 9(1), 215-233.

Canpolat, H. (2010). Türkiye’de Son Dönem Yerel Yönetim Reformlarının Yeni Kamu İşletmeciliği ve Küreselleşme Bağlamında Değerlendirilmesi, (Ed. N. Falay, A. Kesik, M. Çak, M. Karakaş), Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği, Seçkin Yayıncılık, Ankara, ss.27-59.

Erol, V. (2021). Türk Yerel Yönetimlerinin Yasal ve Yapısal Dönüşümünde Fransa ve İngiltere Örneklerinin Etkisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 70: 123-139.

Karatepe, S., Ozan, M. S. ve Banazılı, A. M. (2023). Yerel Yönetimlerde Toplam Kalite Yönetimi Kapsamında “En İyi Değer (Best Value)” Yaklaşımı: Türkiye İçin Bir Değerlendirme, file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/YerelYnetimlerdeToplamKaliteYnetimiKapsamındaEnyiDeer.pdf (08.01.2023).

Ökmen, M. ve Parlak, B. (2015). Yerel Yönetimlerde Yeni Vizyonlar, Ekin Kitabevi, Bursa.

Özden, K. (2016). Türkiye’de Yerel Yönetim Reformları: Yönetimsel ve Siyasal Arka Plan, (Ed. Y. Demirkaya), Türkiye’de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu, WALD, İstanbul, ss.77-105.

Özel, M. ve Eren, V. (2012). Merkezi Yönetim ve Piyasa Kıskaçındaki Yerel Yönetimler: Karşılaştırmalı Bir İnceleme, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 9(2), 1379-1401.

Özer, M. A. (2012). Yerel Yönetimlerde Etik Dışı Davranışlar, Kent Akademisi | Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi, 5(4), Kış, 152-173.

Parlak, B. ve Ökmen, M. (2015). Yerel Yönetimler, Ekin Kitabevi, Bursa.

Şahin İpek, E. A. (2013). Kamu Kesiminde Performans Yönetim Aracı Olarak Performans Esaslı Bütçeleme Sistemi: Büyükşehir Belediyeleri Örneği, Türkiye Belediyeler Birliği, Ankara.

Şat, N. (2012). Yerel Yönetimlerde E-Devlet Uygulamaları, (Ed. M. Z. Sobacı, M. Yıldız), -Devlet: Kamu Yönetimi ve Teknoloji İlişkisinde Güncel Gelişmeler, Nobel Basım Yayım, Ankara, ss.235-262.

Şişli, O. (2022). Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesinde Katılımın Etkisi: Kent Konseyleri, International Social Mentality and Research Thinkers Journal, 8(65): 2158-2169.

Toksöz, F., Özgür, A. E., Koç, L. (2010). Küreselleşme ve Yerelleşme Bağlamı’nda Yerel Yönetimler: Türkiye Örneği, (Ed. N. Falay, A. Kesik, M. Çak, M. Karakaş), Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği, Seçkin Yayıncılık, Ankara, ss.63-91.

Türkoğlu, İ. (2009). Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye’de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.

Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2010). Mahalli İdareler: Teori-Uygulama-Maliye, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Urhan, V. F. (2008). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması, Sayıştay Dergisi, 70, Temmuz-Eylül, 85-102.

Uryan, B. (2002). Toplam Kalite Yönetimi, Mevzuat Dergisi, 55, Temmuz, <https://www.mevzuatdergisi.com/2002/07a/02.htm> (02.01.2023).

Yaman, A. ve Önalp, G. (2023). Yeni Kamu Yönetimi Reformlarının Yerel Yönetimler Üzerindeki Etkisi, <http://www.yyusbedergisi.com/dergi/yeni-kamu-yonetimi-reformlarinin-yerel-yonetimler-uzerindeki-etkisi20180101043441.pdf> (03.01.2023).

Yıldırım, A. (2014). Yerel Yönetim Ombudsmanının Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Genel Bir Değerlendirme, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2/2, Haziran, 197-217.

Yılmaz, O. (2001). Kamu Yönetimi Reformu: Genel Eğilimler ve İlke Deneyimleri, DPT, Şubat, Ankara.

